

T.C. Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın Çin Halk Cumhuriyeti ve Endonezya Cumhuriyeti'ne Resmi Ziyaretleri Kapsamında İş Forumları

---

28 Temmuz-1 Ağustos 2015

Sonuç Raporu

TÜRKİYE-ÇİN İŞ FORUMU

30 Temmuz 2015, Four Seasons Hotel, Pekin

Türkiye - Çin İş Forumu, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan, Çin Halk Cumhuriyeti Devlet Başkanı Sayın Xi Jinping, Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanı Sayın Nihat Zeybekci, Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sayın Taner Yıldız, Çin Halk Cumhuriyeti Ticaret Bakanı Sayın Gao Hucheng, Dış Ekonomik İliŐkiler Kurulu (DEİK) Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Ömer Cihad Vardan ve Çin Uluslararası Ticareti Destekleme Konseyi (CCPIT) Başkanı Sayın Jiang Zengwei'nin katılımları ile Çin'in başkenti Pekin'de gerçekleşti.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan forumda yaptığı konuşmada Türkiye ile Çin Halk Cumhuriyeti arasındaki ikili ilişkilerde son yıllarda karşılıklı güven temelinde önemli mesafelerin kat edildiğini belirterek, bu gelişmelerde 2010 yılında kurulan stratejik işbirliğinin büyük katkısının olduğunu söyledi. Çin'in, Türkiye'nin Uzak Asya'daki en büyük, dünyada ise Almanya ve Rusya'dan

sonra üçüncü büyük ticaret ortağı olduğunu vurgulayan Erdoğan, 2002 yılında 2 milyar dolara yaklaşan ticaret hacminin 2014 yılında 28 milyar dolara ulaőtını söyledi. Ticarete kazan-kazan ilkesinin sağlıklı ve güvenli ekonomik iliŐkinin önemli bir paydası olduğunu belirten Erdoğan sözlerine Şöyle devam etti: “Çin ile ticaretimizde 2000 yılında 1,24 milyar dolar olan diŐ ticaret açığı bugün yaklaşık 22 milyar dolara çıkmıŐ durumda. Bu rakamın dengeli ve sürdürülebilir bir hale kavuŐturulması için beraberce çaba göstermemiz gerekiyor, bunu ikili görüŐmeler esnasında değerlendirdik. İnanıyorum ki bu konuda Çin'in Türkiye'de yapacağı yatırımlar söz konusu açđı kapama açısından büyük önem arz ediyor. Biz bu konuda kolaylaŐtırıcı her türlü adımı atmaya hazırız.” Türkiye ve Çin'in ekonomik işbirliğini, üçüncü ülkelere yönelik ortak projelerle genişletmeye önem vermesi gerektiğini belirten Erdoğan, “İliŐkilerimizin geliştirilmesi konusunda önemli olan siyasi kararlılıktır ve her iki tarafta da bu siyasi kararlılığın olduğunu görüyorum. Kurulan siyasi ve hukuki altyapıyı değerlendirecek olan siz değerli iş adamlarısunuz. Türk ve Çin devletleri olarak her türlü teŐviki, desteği size vereceğimizden emin olmalısınız” dedi. İki ülke arasındaki ticaret hacminin giderek arttığını belirten Erdoğan, ticarete milli paraların kullanılmasının da önemini dile getirdi. Eğitimin önemini ayrıca vurgulayan Sayın Recep Tayyip Erdoğan, yakın zamanda hayata geçirilmesi planlanan Türk-Çin Üniversitesi projesinden bahsederek iki ülke arasındaki kültürün, sosyo-ekonomik değerlerin ve iş ahlakının öğrenilebileceği en etkili kurumun üniversiteler olduğuna değindi. Türk-Çin Üniversitesi projesi için çalışmaların hızla devam ettiğini belirtti.

Çin Halk Cumhuriyeti Devlet Başkanı Sayın Xi Jinping, Çin halkının 200 yıllık hedefini gerçekleŐtirmek için çabaladığını ve Türkiye'nin de 2023 hedefleri olduğunu belirterek, Türkiye ve Çin'in hedeflerini gerçekleŐtirmede uluslararası işbirliğinin önemli olduğunu söyledi.

İki ülke arasında yapılan anlaşmanın, Çin-Ortadoğu ülkeleri arasındakilerin en büyüğü olduğunu belirten Xi, anlaşma ile tarafların birbirine verdiği önemi gösterdiğini vurguladı. İki ülke arasındaki işbirliği mekanizmasının ekonomi, ticaret, güvenlik ve kültür gibi diğer alanlara da yönlendirileceğini ve işbirliklerinde lokomotif görevi yapacağını dile getiren Xi, Çin ve Türkiye arasında öncelikli olarak hızlı tren ve yeni enerji alanlarında adımların atılacağını

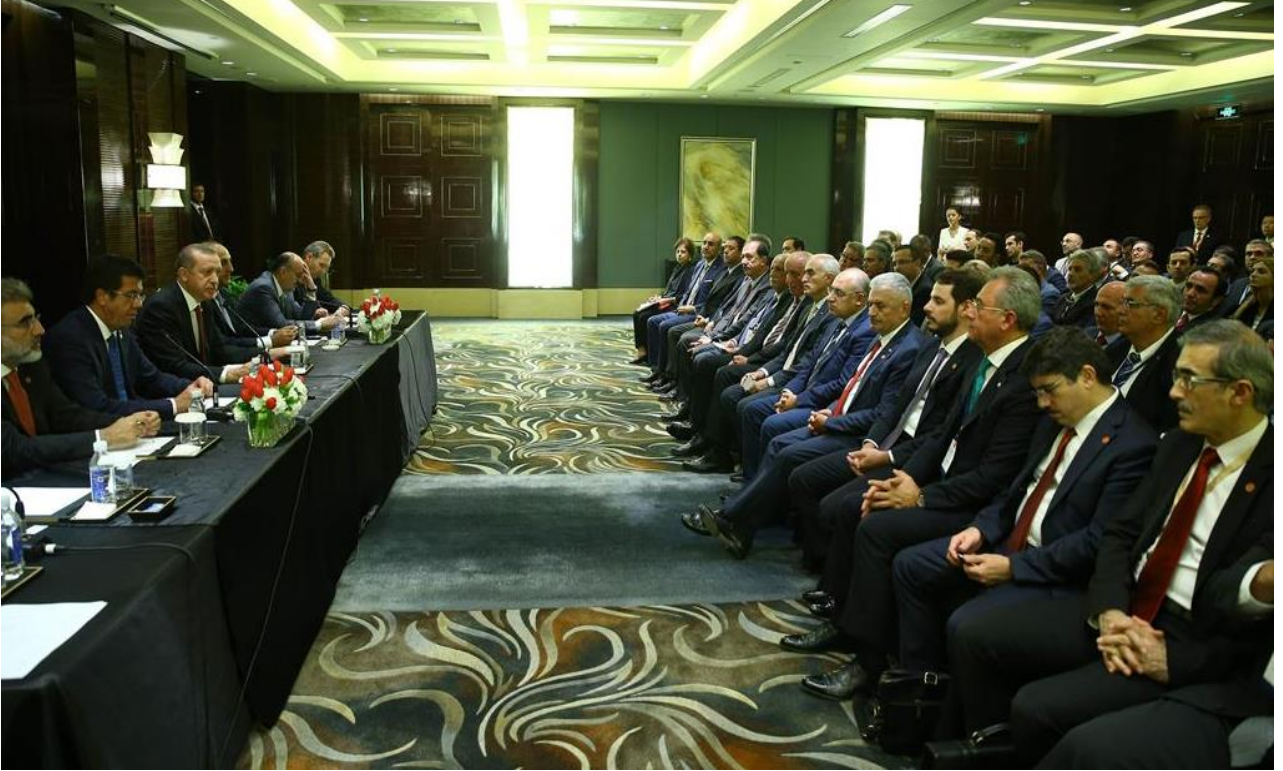

belirtti. Türkiye'nin enerji koridoru oluşturmak istediğini ve Çin'in yeni enerji alanında avantajları olduğunu söyleyen Xi, Türkiye ile her alanda işbirliğinin derinleştirilmesini istediğini söyledi. Çin'in dünyadaki en büyük üçüncü dış yatırımcı ülke olduğunu belirten Chi, Türkiye'deki yatırımlarında teşvikin artırılması için Çinli firmalara destek sağlanacağını söyleyerek sözlerine son verdi.

DEİK Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Ömer Cihad Vardan, Çin Halk Cumhuriyeti Devlet Başkanı Sayın Xi Jinping'in Türkiye ziyaretinde dile getirdiği "Türkler ve Çinliler tarihi ortak yazmış bir millet" sözüne atıfta bulunarak, "Gelin, beraberce tekrar tarih yazalım. Ancak tarihi bu sefer, Asya steplerinde değil, Avrupa'da, Afrika'da, Balkanlarda, Kafkasya, Ortadoğu'da yazalım ve bu yeni tarihi Yuan ile TL ile yazalım" dedi. Çin'in öncülük ettiği "İpek Yolu Ekonomik Kuşağı" projesinin küresel ekonominin Çin ile Avrupa'yı ve Türkiye'yi birbirine bağlayacağını belirten Vardan, büyüme motoru ile iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin derinlik kazanabileceğini, ikili ticaret hacminin de gerçek potansiyeline ulaşabileceğini söyledi.

T.C. CUMHURBAŞKANI SAYIN RECEP TAYYİP ERDOĞAN İLE DEĞERLENDİRME TOPLANTISI

29 Temmuz 2015, Four Seasons Hotel, Pekin

T.C. Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın katılımlarıyla düzenlenen toplantıya, T.C. Ekonomi Bakanı Sayın Nihat Zeybekci, T.C. Dışışleri Bakanı Sayın Mevlüt Çavuşoğlu, T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sayın Taner Yıldız'ın yanısıra Türk işadamları heyeti katıldı.

Toplantıda, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın gündeme ilişkin değerlendirmelerinin ardından, soru-cevap kısmına geçilmiştir. Toplantıyla Çin Halk Cumhuriyeti'nde iş yapan Türk firmaların temsilcileri görüş ve önerilerini Sayın Cumhurbaşkanımızla paylaşabilme imkanı yakalamışlardır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ-ÇİN HALK CUMHURİYETİ DIŞ TİCARET RAKAMLARI (Bin ABD Doları)

Yıl	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2005	549.763,6	6.885.399,5	7.435.163,2	-6.335.635,9
2006	693.037,5	9.669.110,1	10.362.147,7	-8.976.072,6
2007	1.039.523,1	13.234.091,8	14.273.614,9	-12.194.568,8
2008	1.437.203,9	15.658.210,4	17.095.414,3	-14.221.006,6
2009	1.600.296,2	12.676.572,8	14.276.869,0	-11.076.276,5
2010	2.269.175,5	17.180.806,4	19.449.981,9	-14.911.631,0
2011	2.466.316,1	21.693.335,5	24.159.651,6	-19.227.019,4
2012	2.833.255,3	21.295.241,8	24.128.497,1	-18.461.986,6
2013	3.600.865,3	24.685.885,3	28.286.750,7	-21.085.020,0
2014	2.861.135,8	24.918.222,7	27.779.358,5	-22.057.086,9
2015*	681.256,7	8.443.489,8	9.124.746,5	-7.762.233,0

* 2015 Nisan verileridir

Kaynak: TÜİK

Çin Halk Cumhuriyeti'nde Faydalı Kurumlar:

- Çin Uluslararası Ticareti Geliştirme Konseyi (CCPIT)
Direktör: Qui Baojun
Telefon: 010-88070142
Fax: 010-68063860
E-mail: qiubaojun@ccpit.org

ENDONEZYA-TÜRKİYE İŞ FORUMU

1 Ağustos 2015, The Ritz-Carlton Hotel, Cakarta

Endonezya-Türkiye İŞ Forumu, T.C. Ekonomi Bakanı Sayın Nihat Zeybekci, Endonezya Cumhuriyeti Ekonomi Koordinasyon Bakanı Sayın Dr. Sofyan A. Djalil, T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sayın Taner Yıldız, Dış Ekonomik İliŐkiler Kurulu (DEİK) Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Ömer Cihad Vardan ve Endonezya Ticaret ve Sanayi Odası (KADİN) Başkanı Sayın Suryo Bambang Sulisto'nun katılımları ile 1 Ağustos 2015 tarihinde Endonezya'nın başkenti Cakarta'da gerçekteŐti. Foruma Türkiye ve Endonezya iş çevrelerinden 400'ü aşkın iş adamı katıldı.

T.C. Ekonomi Bakanı Sayın Nihat Zeybekci forumunda yaptığı konuşmada iki ülke arasındaki mevcut ekonomik ilişkilerin varolan potansiyeli yansıtmadığını söyledi. Türkiye ve Endonezya'nın 2020 hedefleri arasında dünyanın ilk 10 ekonomisi arasına girme hedeflerinin olduğunu belirten Zeybekci, iki ülkenin hedeflerine ulaşabilmesi için ticari ortaklıklarını ve yatırım faaliyetlerini arttırmaları gerektiğinin altını çizdi. Endonezya'nın 2050 yılına kadar dünyanın ilk 5 ekonomisi arasına girme hedefinin olduğunu ve Türkiye ile benzer ekonomik dinamikler sergilediğini vurgulayan Zeybekci, ülke sınırlarının ekonomik güçler ile çizildiğini ve günümüz iş dünyasında G20 üyesi olan Türkiye ve Endonezya'nın katma değeri yüksek mal ticareti yaparak, iki ülkenin arasındaki ticari dengelerin iyileştirilmesi gerektiğini vurguladı. Türkiye'nin Endonezya'nın Avrupa'ya açılmasında kilit kapı olarak önemli bir rol oynadığını belirten Zeybekci, Güneydoğ u Asya Ülkeleri İşbirliği Örgütü (ASEAN)'nün oluşumuyla yeniden yapılanmaya çalışan Endonezya'nın ve AB ile Gümrük Birliği anlaşmasına sahip olan Türkiye'nin birbirini tamamlayan iki ülke olduğunu dile getirdi. Türk Hava Yolları'nın İstanbul-Cakarta arasında direkt yolcu ve kargo seferlerinin olduğundan bahseden Zeybekci, iki ülke arasındaki ticaretin önündeki lojistik zorlukların azaltıldığını söyledi. Deniz yolu taşımacılığının da iyileştirilmesi gerektiğinin altını çizen Zeybekci, Endonezya ve Türkiye'nin dünyanın ilk 10 ekonomisi arasına girme yolundaki ortak hedefleri için katma değeri yüksek işbirliği yapmaları gerektiğini belirterek sözlerine son verdi.

Endonezya Cumhuriyeti Ekonomi Koordinasyon Bakanı Sayın Dr. Sofyan A. Djalil, Endonezya'nın 250 milyon nüfusu ile Güney Asya'nın en büyük ekonomik aktörü olarak Türk iş adamları için keşfedilmeyi bekleyen bir pazar olduğunu söyledi. Hızla gelişmekte olan Endonezya'da, enerji ve alt yapı projelerinde yatırıma ihtiyaç duyulduğunu belirten Djalil, Endonezya'nın mevcut elektrik tüketimini karşılamak için her sene 10 milyon MW yatırım yapması gerektiğinin altını çizdi. Endonezya'nın coğrafi konumu göz önüne alındığında, jeotermal enerji sektöründe geri dönüşlerin hızlı ve karlılık oranının yüksek olabileceğini vurgulayan Djalil, iki ülke arasında yatırımları teşvik etmek amacıyla 'Bölgesel Ortak Komisyonlar'ın oluşturulabileceğini söyledi. Endonezya'nın ortak komisyonlardan birini Çin Halk Cumhuriyeti ile oluşturduğunu belirten Djalil, Türkiye ile de ortak komisyonların kurulmasına sıcak bakıldığını dile getirdi.

DEİK Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Ömer Cihad Vardan, Türk iş dünyasının Asya'ya baktığında Endonezya'yı orta ve uzun vadeli verileri ile büyüleyici bir ekonomi olarak gördüğünü söyledi. İki ülke arasında daha güçlü ekonomik işbirliğinin olması için mesafenin yakınlaştırılması gerektiğinin altını çizen Vardan, ekonomik ilişkilere imkân verecek hukuki alt yapının ve Türk ile Endonezyalı şirketlerin arasındaki diyalog mekanizmasının güçlendirilmesi gerektiğini vurguladı. Yatırımların Karşılıklı Korunması Anlaşması'na ilaveten iki ülke arasında Serbest Ticaret Anlaşması imzalanmasının önem taşıdığını belirten Vardan sözlerine şöyle devam etti: "İki G-20 ekonomisi olarak kapsayıcı ve adil bölgesel ticaret ve yatırım rejimlerinin savunucusu ve takipçisi olmamız gerekmektedir. Meksika-Endonezya-Güney Kore-Türkiye-Avustralya (MIKTA) oluşumu kapsamında 7 Ekim 2015 tarihinde İstanbul'da düzenleyeceğimiz İş Forumu'na sizleri davet etmek istiyorum."

ENDONEZYA-TÜRKiYE İŞ FORUMU'NDA İŞ KONSEYİ MUTABAKAT ZAPTI

İŞ forumu sonunda iki ũlke Bakanlarının ũahitliĐinde, Dış Ekonomik İliŐkiler Kurulu (DEİK) ve Endonezya Ticaret ve Sanayi Odası (KADİN) arasında “Mutabakat Zaptı” imzalandı.

DEİK/TÜRKİYE-ENDONEZYA İŞ KONSEYİ ÇALIŐMA YEMEĞİ

1 AĞustos 2015, Ritz Carlton Hotel, Cakarta

DEİK/Türkiye Endonezya İŞ Konseyi Başkanı ve Hitay Yatırım Holding Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Emin Hitay'ın ev sahipliğinde bir çalıŐma yemeği düzenlendi. Sayın Hitay yemek sırasında yaptığı konuşmada Endonezya'daki genel durumu özetleyerek Endonezya'nın Türk yatırımcılar için fırsatlarla dolu bir ülke olduğunu dile getirdi. Enerji ve altyapı projelerinin en önemli iki yatırım alanını oluşturduğunu sözlerine ekleyen Hitay, Endonezya'da iş yapmanın ana kuralı ve ilk Őartının ülkede bizzat bulunmaktan geçtiğini vurguladı. Ülkede özellikle enerji ve jeotermal enerji alanında regülasyonların çok hızlı deĐiŐmekte ve yenilenmekte olduğu, yatırımın sağlıklı olabilmesi için bu regülasyonların takibinin son derece önemli olduğunu belirtti. Endonezya'ya yatırım yapacak olan yabancı firmaların yatırımlarının meyvelerini çok uzun süreler sonra alabildiğini ve ülkenin iş yapma dinamiği ile alakalı bu durum nedeniyle yatırım niyetinde olan firmaların diğer ülkelerdeki süreçlerinden çok daha fazla sabırla beklemeleri gerektiğini sözlerine ekledi.

Bölgeye yapılacak yatırımda mutlaka Yatırım Ajanslarının desteği ve yönlendirmelerinin göz önünde bulundurulması gerektiğini söyleyen Hitay, çok hızlı büyüme gösteren Endonezya’da altyapı projelerinin yetersiz kaldığını dile getirdi. Bu noktada inşaat alanında dünyaya ün salmış Türk müteahhitlik firmalarının bu durumu fırsata çevirmeleri gerektiğinin önemini vurgulayan Hitay, 2050 hedefi dünyadaki ilk 5 Ekonomi arasına girmek olan Endonezya’nın altyapı ve inşaat alanında yabancı yatırımcıların desteğine ihtiyaç duyduğunun altını çizerek Türk Hava Yolları’nın İstanbul-Cakarta direkt uçuşu sayesinde artık ulaşımın sorun olmaktan çıkarak lojistik şartların iyileştiğini belirtti.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ-ENDONEZYA CUMHURİYETİ DIŞ TİCARET RAKAMLARI (Bin ABD Doları)

Yıl	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2005	80.797	750.238	831.034,4	-669.440,8
2006	84.949	1.031.303	1.116.251,8	-946.354,0
2007	173.736	1.359.928	1.533.663,1	-1.186.192,1
2008	284.426	1.408.895	1.693.321,2	-1.124.468,5
2009	248.791	1.017.888	1.266.679,1	-769.096,7
2010	250.772	1.476.659	1.727.430,8	-1.225.886,4
2011	307.971	1.931.717	2.239.688,1	-1.623.745,5
2012	243.621	1.795.778	2.039.399,6	-1.552.156,8
2013	230.995	1.989.683	2.220.678,0	-1.758.687,7
2014	227.584	2.043.492	2.271.075,3	-1.815.908,3
2015*	60.190	626.059	686.248,9	-565.868,9

* 2015 Nisan verileridir

Kaynak: Tük - Bin Dolar

Endonezya Cumhuriyeti’nde Faydalı Kurumlar:

- Endonezya Ticaret ve Sanayi Odası (KADIN)

Direktör: Dian Suralaga

Telefon: +62 21 527 44 84

Fax: +62 21 527 43 31 / 32

E-mail: dian@kadin-indonesia.or.id; info@bsd-kadin.org

DEİK YÖNETİMİ

Başkan

Ömer Cihad VARDAN

DEİK GENEL SEKRETERLİĞİ

Genel Sekreter

Mustafa MENTE

mmente@deik.org.tr

Türkiye-Asya Pasifik İŞ Konseyleri Koordinatörü

Volkan YÜZER

vyuzer@deik.org.tr

Türkiye-Asya Pasifik İŞ Konseyleri Koordinatör Yardımcısı

Ecem MİRZALOĞLU

emirzaloglu@deik.org.tr